

آیین نامه اجرایی قانون معادن

وزرای عضو کمیسیون امور زیربنایی و صنعت و محیط زیست هیأت دولت در جلسه مورخ 1377/11/21 بنا به پیشنهاد شماره 100/7920 مورخ 1377/7/25 وزارت معادن و فلزات و بارعایت تصویب نامه شماره 68227/ت/20676 هـ مورخ 1377/10/26 «آیین نامه اجرایی قانون معادن» را به این شرح تصویب نمودند.

اکتشاف

ماده 5

اکتشاف ذخایر معدنی توسط بخشهای دولتی، تعاونی، خصوصی اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی انجام می شود وزارت معادن و فلزات نیز مکلف است رأساً یا توسط سازمانها و شرکتهای واحدهای تابعه و یا با استفاده از خدمات اشخاص حقیقی و حقوقی زیربط واجد صلاحیت نسبت به اکتشاف و شناسایی ذخایر معدنی کشور اقدام نماید.

ماده 6

اکتشاف ذخایر معدنی، منوط به صدور پروانه اکتشاف توسط وزارت معادن و فلزات است چگونگی اخذ پروانه، ضوابط اکتشاف، مدت اعتبار پروانه، انتقال حقوق متعلق به آن پروانه و نیز سایر موارد ضروری مربوط برابر مفاد این قانون در آیین نامه اجرایی تعیین خواهد شد.

تبصره: اکتشاف حین بهره برداری نیاز به صدور پروانه اکتشاف ندارد، لکن در صورت کشف ذخیره یا ماده معدنی جدید گواهی کشف دارنده پروانه بهره برداری به ترتیب با رعایت مفاد این قانون اصلاح یا گواهی جدید صادر خواهد شد.

ماده 7

وزارت معادن و فلزات مکلف است پس از رسیدگی و تأیید عملیات اکتشافی نسبت به صدور گواهی کشف، بنام دارنده پروانه اکتشاف اقدام نماید. در این گواهی نوع یا انواع ماده معدنی کشف شده، کمیت، کیفیت، حدود، مساحت و هزینه عملیات اکتشافی باید ذکر شود. گواهی مزبور با تأیید وزارت معادن و فلزات ظرف یکسال از تاریخ صدور، قابل انتقال به اشخاص ثالث خواهد بود.

تبصره 1: چگونگی اجرای ماده فوق بخصوص در صورت عدم تأیید عملیات اکتشافی، در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.

تبصره 2: در صورت عدم دستیابی به کانه پس از انجام عملیات اکتشافی، حق برای دارنده پروانه اکتشاف ایجاد نمی‌شود.

ماده 8

دارندگان گواهی کشف می‌توانند حداکثر ظرف یکسال پس از صدور گواهی کشف، درخواست خود را برای اخذ پروانه بهره‌برداری معدن کشف شده، تسلیم وزارت معادن و فلزات نمایند. عدم تسلیم درخواست مزبور در مهلت مقرر موجب سلب حق اولویت یادشده، از آنان خواهد شد.

تبصره: در صورت عدم تسلیم بموقع درخواست یادشده، هزینه‌های اکتشافی مندرج در گواهی کشف، توسط بهره‌بردار ذخیره معدنی مکشوفه به دارنده گواهی مذکور به ترتیبی که در آئین‌نامه اجرایی این قانون مشخص خواهد شد پرداخت می‌گردد.

بهره‌برداری

ماده 9

بهره‌برداری از ذخایر معدنی، مستلزم اخذ پروانه بهره‌برداری از وزارت معادن و فلزات است. این پروانه براساس شناسنامه معدن و طرح بهره‌برداری مصوب وزارت مذکور صادر خواهد شد.

ماده 10

عواملین بهره‌برداری از ذخایر معدنی عبارتند از:

الف - اشخاص حقیقی و حقوقی زیر با تشخیص و اجازه مستقیم وزارت معادن و فلزات

- 1- دارندگان گواهی کشف، در مهلت مقرر در ماده 8.
- 2- واحدهای تولیدکننده مواد معدنی فرآوری شده با ارزش افزوده‌تر تا مرحله تولید مواد اولیه صنعتی، از معادن بلامعارف تازمانی که به تولید ادامه می‌دهند.

3- واحدهای صنعتی مصرف کننده مواد معدنی از معادن بلامعارض، تا زمانیکه به تولید ادامه می دهند.

4- متقاضیان بهره برداری که متخصص معدن یا زمین شناسی بوده و یا بین آنها حداقل یک نفر از متخصصین مذکور وجود داشته باشد، از معادن بلامعارض تا زمانیکه ترکیب فوق رادارا باشد.

ب - واحدها یا شرکتهای تابعه و وابسته به وزارت معادن و فلزات بنا به ضرورت.

واحدها و شرکتهای مذکور می توانند با استفاده از خدمات اشخاص حقیقی و حقوقی صلاحیتدار و یا با مشارکت آنها از ذخایر معدنی بهره برداری کنند.

ج - شرکتهای تعاونی معدنی متشکل از کارکنان معادن .

تبصره 1: در صورتیکه متقاضیان بهره برداری متعدد باشند و یا متقاضیان در عداد بندهای فوق نباشند، مقررات مربوط به بخش معاملات دولتی قانون محاسبات عمومی ملاک عمل می باشد .

تبصره 2: شناسنامه هر معدن در بردارنده مشخصات معدن، کمیت و کیفیت ذخیره معدنی، ارزیابی فنی و اقتصادی شامل نرخ بازگشت داخلی سرمایه، الزامات اجرائی عملیات معدنی، استخراج بهینه ذخیره مزبور و رعایت اصول ایمنی و حفاظت فنی و سایر موارد ضروری می باشد. ذخیره معدنی قطعی مندرج در شناسنامه توسط وزارت معادن و فلزات تضمین خواهد شد و به عنوان وثیقه قابل قبول می باشد.

تبصره 3: پروانه بهره برداری سندی است رسمی، لازم الاجرا، حاوی مدت بهره برداری براساس شناسنامه معدن و طرح بهره برداری مصوب، قابل تمدید، قابل معامله و انتقال به اشخاص ثالث که متضمن حق انتفاع دارنده پروانه از ذخیره معدنی و نیز در بردارنده تعهدات وی در اجرای مفاد آن می باشد. مدت هر دوره بهره برداری باتوجه به موارد فوق و ذخیره موجود تا حداکثر 25 سال با حق اولویت تمدید برای دارنده پروانه تعیین می شود.

ماده 11

وزارت معادن و فلزات مکلف است در صدور پروانه اکتشاف و بهره برداری از معادن به خانواده های شهدا و جانبازان و ایثارگران و شرکتهای تعاونی و سهامی افراد واجد شرایط محلی، با رعایت مفاد این قانون اولویت دهد.

ماده 12

معادن بزرگ باتوجه به میزان ذخیره، عیار، میزان استخراج، ارزش ماده معدنی، میزان سرمایه‌گذاری، موقعیت جغرافیایی وملاحظات سیاسی، اجتماعی واقتصادی به پیشنهاد وزارت معادن وفلزات وتصویب هیأت وزیران تشخیص داده می شود ونحوه بهره‌برداری آن توسط هیأت دولت تعیین می گردد.

ماده 13

وزارت معادن وفلزات می تواند برای تأمین مصالح ساختمانی مورد نیاز طرحهای عمرانی ونیز برداشت واریزه‌ها وذخایر محدود کشف شده یا در صورت لزوم برداشت جزئی از یک ذخیره معدنی وهمچنین برای عملیات آزمایشگاهی با تشخیص خود اجازه برداشت محدود صادر نماید.

ماده 14

دارنده پروانه بهره‌برداری، باید درصدی از بهای ماده معدنی سر معدن مندرج در پروانه را به نرخ روز، به عنوان حقوق دولتی، سالانه به وزارت معادن وفلزات پرداخت نماید. وزارت مزبور می تواند در صورت لزوم معادل بهای آن، ماده معدنی از بهره‌بردار اخذ کند. چگونگی اجرای آن ماده ونیز ضوابط تعیین درصد یاد شده با توجه به عوامل مؤثر در آن از جمله محل وموقعیت معدن، وضعیت ذخیره معدنی، روش استخراج، تعهدات وسود ترجیحی بهره‌بردار در آئین نامه اجرایی این قانون مشخص خواهد شد. بدیهی است کلیه درآمدهای حاصل از اجرای این ماده به حساب خزانه منظور خواهد شد.

تبصره 1: مبنای قیمت پایه ماده معدنی معادنی که از طریق اعمال قانون محاسبات عمومی کشور واگذار می شوند، میانگین حقوق دولتی معادن مشابه مجاور آنها خواهد بود.

تبصره 2: حقوق دولتی برای دارندگان اجازه برداشت، میانگین حقوق دولتی معادن مجاور محل برداشت خواهد بود.بررسیهای آزمایشگاهی وکاربردی تا میزان یک تن از پرداخت حقوق مزبور معاف خواهد بود.

تبصره 3: مأخذ درآمد موضوع قسمت اخیر بند (الف) تبصره(66) قانون بودجه سال1363، درصد تعیین شده در ماده فوق خواهد بود.

ماده 15

مواد باطله حاصل از عملیات استخراج و بهره‌برداری از معادن در صورت عدم استفاده بهره‌بردار از آن پس از انقضای مدت ذکر شده در پروانه یا اجازه برداشت متعلق به دولت بوده و به طریقی که وزارت معادن و فلزات صلاح بداند استفاده خواهد شد.

ماده 16

وزارت معادن و فلزات موظف است به منظور تشویق سرمایه‌گذاری برای تولید مواد معدنی فرآوری شده، واحدهای مربوطه را زیر پوشش نظارتی و حمایتی و هدایتی خود قرار داده و از سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در این امور حمایت نماید و در این باره مطالعات امکان‌سنجی و تهیه طرح‌های تیپ انجام دهد. چگونگی آن در آئین‌نامه اجرایی مشخص خواهد شد.

ماده 17

دولت موظف است به منظور توسعه فرآوری و صادرات مواد معدنی با ارزش افزوده بیشتر و نیز گسترش فعالیت‌های اکتشافی و بهره‌برداری، پیشنهاد وزارت معادن و فلزات در رابطه با خط‌مشی‌های تولیدی، بازرگانی، مالی و پولی مرتبط را مورد بررسی قرارداد، در صورت تصویب در برنامه‌های توسعه منظور نماید و برای تحقق آن در لوایح بودجه سالانه کشور پیش‌بینی لازم را به عمل آورد.

تبصره: وزارت معادن و فلزات موظف است گسترش فرآوری مواد معدنی و صادرات آنرا در اولویت برنامه‌های اجرایی خود قرار دهد.

مقررات عمومی

ماده 18

وزارت معادن و فلزات موظف است وضع بهره‌برداران فعلی را به تدریج پیش از انقضای اعتبار مجوزهای صادره، با این قانون تطبیق داده در صورت انجام تعهدات مربوط، برای آن پروانه بهره‌برداری جدید صادر نماید. در هر حال اقدامات یادشده نباید به هیچ وجه به حقوق مکتسبه بهره‌برداران لطمه‌ای وارد سازد.

ماده 19

هرکس بدون اخذ پروانه اکتشاف یا بهره‌برداری و یا اجازه برداشت اقدام به حفاری‌های اکتشافی، برداشت و بهره‌برداری مواد معدنی نماید، متصرف در اموال عمومی و دولتی محسوب

می شود و با او برابر قوانین و مقررات مربوط رفتار خواهد شد. در این موارد مأموران انتظامی موظفند حسب درخواست وزارت معادن و فلزات بلافاصله از اینگونه عملیات جلوگیری و متهم یا متهمان را برای صدور حکم به مراجع قضائی معرفی نمایند. وزارت معادن و فلزات مکلف است ضمن انجام اقدامات لازم، بموقع درخواست ضرر و زیان ناشی از جرم رابه مرجع قضائی مربوط تسلیم نماید.

ماده 20

وزارت معادن و فلزات به دارندگان پروانه بهره برداری و اجازه برداشت که به تعهدات خود عمل ننمایند و یا قادر به انجام آن نباشند باتعین مهلتی متناسب اخطار خواهد نمود تا تعهد خود را ایفانمایند. در صورتیکه در انقضای مهلت مقرراقدامی از سوی متعهد صورت نگیرد و یا اقدام انجام شده بطور کلی کافی نباشد، ملزم به پرداخت خسارات ناشی از عدم انجام تعهدات مربوط خواهد شد و یادرنهایت فاقدصلاحیت برای ادامه عملیات مربوط شناخته می شود. انجام این عمل در اعتبار پروانه بهره برداری و یا حقوق اشخاص ثالث تأثیری نخواهد داشت.

تبصره: وزارت معادن و فلزات موظف است شرایط مربوط به چگونگی جبران خسارات ناشی از عدم انجام تعهدات موضوع این ماده را در پروانه بهره برداری و اجازه برداشت درج نماید.

ماده 21

بهره بردار و دارنده اجازه برداشت قبلی موظف است اموال و تجهیزات مربوط به معدن را که انتزاع آن به تشخیص کارشناسی وزارت معادن و فلزات موجب وارد آمدن لطمه و خسارت به معدن می شود به نرخ تعیین شده براساس ارزیابی کارشناس رسمی دادگستری به قیمت روز به بهره بردار جدید واگذار نماید. در صورت عدم واگذاری اموال و تجهیزات مربوط به معدن برابر شرایط یادشده مسؤول جبران خسارت وارده خواهد بود.

ماده 22

چنانچه اجرای عملیات معدنی در محدوده املاک دایر یا مسبوق به احیاء اشخاص واقع و نیاز به تصرف این املاک باشد، مجری عملیات پس از تأیید وزیر معادن و فلزات مکلف است اجاره یا بیهاء آن را بدون محاسبه نخایر معدنی واقع در آن، برابر نظر کارشناس رسمی دادگستری به قیمت روز به صاحب ملک بپردازد و در صورت امتناع وی از دریافت آن، در صندوق سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تودیع نماید که در این حالت زمینه انجام عملیات معدنی توسط وزارت معادن و فلزات با هماهنگی دستگاههای مسؤول فراهم خواهد شد.

تشخیص دایر یامسبوق به احیاء بودن املاک و وضع مالکیت مالک یامالکین به عهده مراجع مربوطه می باشد.

تبصره 1: در صورتی که برای ادامه عملیات اکتشافی یا بهره برداری و استخراج معادن واقع در خارج از املاک یادشده نیاز به حفرکانال یا تونل زیرزمینی باشد که در عمق عرفی املاک مزبور قرار گیرد، مشمول ماده فوق بوده، در غیر این صورت تابع ملک نخواهد بود. تشخیص عمق عرفی موضوع این تبصره با توجه به نوع کاربری اراضی منطقه عملیات معدنی به عهده کارشناس رسمی دادگستری می باشد.

تبصره 2: مالک یا مالکین املاک فوق الذکر یا قائم مقام قانونی آنها در اخذ پروانه اکتشاف ذخائر سنگ لاشه ساختمانی و سنگهای تزئینی و نما واقع در عمق عرفی املاک دایر یامسبوق به احیاء خود که به ترتیب مقرر در قسمت اخیر تبصره فوق تعیین می شود، مشروط به تسلیم درخواست به وزارت معادن و فلزات، قبل از صدور پروانه اکتشاف برای سایرین، نسبت به آنها حق تقدم خواهند داشت که در این صورت موادمکشوفه تا عمق عرفی تبع ملک تعلق به آنان بوده، ضمن معافیت از پرداخت حقوق دولتی، بر اساس مفاد ماده (10) و بند (1) شق (الف) ماده مذکور با آنها رفتار خواهد شد.

تبصره 3: مأموران انتظامی مکلفند در صورت ممانعت مالک از اجرای عملیات معدنی موضوع این ماده، بلافاصله به درخواست وزارت معادن و فلزات طبق مقررات موضوعه رفع ممانعت و مزاحمت نمایند.

ماده 23

هرگونه اقدام در محدوده های بهره برداری و برداشت موادمعدنی، توسط دستگاههای اجرائی اعم از وزارتخانه ها، شرکتها و سازمانهای دولتی و مؤسسات عمومی غیرانتفاعی و نهادهای انقلابی و واحدهای تابعه آنها موکول به کسب مجوز از وزارت معادن و فلزات می باشد.

ماده 24

جهت تسریع در امر اکتشاف و بهره برداری از معادن، دستگاههای اجرائی مربوط مکلفند حداکثر ظرف چهار ماه نسبت به استعلام وزارت معادن و فلزات در مورد حریمهای قانونی مربوط به آنها و مناطق موضوع بند (الف) ماده (3) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب 1353 و اصلاحیه های تصویب شده آن و رعایت قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع کشور

مصوب سال 1346 و اصلاحیه‌های بعدی آن و نیز قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها مصوب سال 1374 هنگام صدور پروانه اکتشاف و بهره‌برداری اعلام نظر نمایند. عدم اعلام نظر در مهلت مقرر به منزله موافقت دستگاههای مزبور برای اجرای عملیات فوق تلقی می‌شود.

ماده 25

چنانچه محدوده عملیات معدنی در منابع ملی و طبیعی واقع باشد، مطابق تبصره (4) ماده (3) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع کشور مصوب 1346 و اصلاحیه‌های تصویب شده آن اقدام، لکن به جای بهره مالکانه و حق الارض مندرج در تبصره یادشده به مأخذ سه درصد (3%) حقوق دولتی موضوع ماده (14) این قانون و تبصره‌های (1) و (2) آن به منظور بازسازی مناطق عملیات معدنی، علاوه بر حقوق دولتی مذکور توسط وزارت معادن و فلزات از بهره‌برداران و دارندگان اجازه برداشت دریافت و به حساب مربوطه واریز می‌شود.

ماده 26

محدوده‌های مربوط به استخراج و انباشت و بهره‌برداری مواد معدنی و دفع مواد زائد معادن واقع در منابع ملی که مساحت این محدوده‌ها در مجوز صادره قید می‌شود، عرصه عملیاتی معدن مربوط بوده و تا پایان عمر معدن بصورت اموال عمومی در اختیار وزارت معادن و فلزات خواهد بود و هرگونه عملیات خارج از موارد مندرج در مجوزهایی که صادر می‌شود به منزله تصرف در اموال عمومی محسوب می‌شود.

ماده 27

وزارت معادن و فلزات موظف است به منظور استفاده مطلوب از خدمات متخصصان معدن و زمین‌شناسی و امور مربوط به آن، این گروه را در قالب دفاتر فنی مهندسی ساماندهی کند. دولت موظف است لایحه نظام مهندسی معدن و زمین‌شناسی را تدوین نموده و ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون به مجلس ارائه نماید.

ماده 28

دستگاههای اجرائی مکلفند باتوجه به موقعیت جغرافیایی معادن و لزوم توسعه بخش معدن، مناطق محل وقوع معادن را جزو اولویت اجرای طرحها و برنامه‌های توسعه‌ای و اعمال نرخ‌های تعرفه‌ای - ترجیحی خود قرار دهند.

ماده 29

به منظور ایجاد ثبات در محاسبات اقتصادی تولید موادمعدنی، مقرراتی که منجر به تحمیل هزینه غیرمرتبط و سرشار برای تولید موادمذکور می‌شود از تاریخ تصویب این قانون کان لم یکن تلقی می‌گردد.

ماده 30

مطالبات وزارت معادن و فلزات از اشخاص، اعم از حقیقی یا حقوقی بابت حقوق دولتی، سه درصد بازسازی و جبران خسارت ناشی از عدم انجام تعهدات، به ترتیب موضوع ماده (14) و تبصره‌های (1) و (2) آن و مواد (20) و (25) این قانون، در حکم مطالبات مستند به اسناد لازم الاجرا بوده و بر اساس ماده (48) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب 1366/6/1 مجلس شورای اسلامی بر طبق مقررات اجرائی مالیاتهای مستقیم قابل وصول خواهد بود.

ضرر و زیان ناشی از دیرکرد بر اساس جدولی خواهد بود که به همراه آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط وزارت معادن و فلزات تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده 31

به منظور تحقق توسعه پایدار در بخش معدن، دولت موظف است صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیتهای معدنی را جهت تأمین تمام یا قسمتی از خسارات احتمالی ناشی از عدم کشف کانه و سرمایه‌گذاریهای موجود، طبق اساسنامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید در وزارت معادن و فلزات تأسیس نماید و همه ساله در صورت لزوم اعتبار مورد نیاز سهم دولت را باتوجه به سیاستهای تولیدی در لوائح بودجه سالانه پیشنهاد نماید.

ماده 32

وزارت معادن و فلزات مجاز است در اجرای بند (14) ماده (1) قانون تأسیس وزارت مزبور مصوب سال 1363 مجلس شورای اسلامی به منظور تسریع در تحقق امر اکتشاف و شناسائی کانسارها و ضرورتاً سایر عملیات معدنی، شرکتهای عملیاتی که اساسنامه آنها به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، تأسیس نماید.

ماده 33

کارکنان رسمی دولت در وزارت معادن و فلزات و شرکتهای سازمانهای تابعه دولتی در زمان اشتغال و تایکسال بعد از قطع اشتغال نمی‌توانند بطور مستقیم یا غیرمستقیم در معاملات و امتیازات موضوع این قانون ذی سهم و یا ذینفع باشند. در صورت تخلف به انفصال ابد از خدمات دولتی و محرومیت از 5 تا 10 سال از هرگونه عقد قرارداد معدنی و اخذ هرگونه مجوز عملیات معدنی محکوم می‌گردند.

ماده 34

وزارت معادن و فلزات مکلف است در کلیه معادن کشور برای جلوگیری از تخریب و تضييع ذخایر معدنی و اجرای تعهدات اکتشاف کنندگان و بهره‌برداران و رعایت اصول ایمنی و حفاظتی کارکنان معادن طبق آیین نامه اجرایی این قانون نظارت کامل بنماید.

ماده 35

آیین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت معادن و فلزات با هماهنگی سایر وزارتخانه‌ها، سازمانها و ارگانهای ذیربط در مدت سه ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده 36

از تاریخ تصویب این قانون، قانون معادن و اصلاحات بعدی آن و نیز سایر قوانین و مقررات مربوط در قسمت مغایر لغو می‌گردد.

قانون فوق مشتمل بر بررسی و شش ماده و هفده تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و هفتم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و هفت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ 1377/3/23 با اصلاحاتی به تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است.

علی اکبر ناطق نوری

رئیس مجلس شورای اسلامی

